

Sixteenth International Conference on Grey Literature

Grey Literature Lobby: Engines nad Requesters for Change

USA, Washington 6. - 11. 12. 2014, Library of Congress

Společné foto účastníků konference

Zdroj: Marcus and Rosvita Vaska

Účastníci:

PhDr. Petra Pejšová, (petra.pejsova@techlib.cz, oddělení 46)

prosinec 2014

Struktura cestovní zprávy:

1. Účel cesty

16. ročník mezinárodní konference zaměřené na šedou literaturu hostovala v roce 2014 Kongresová knihovna ve Washingtonu D. C., USA. Celkem na konferenci přijelo 102 účastníků především z Evropy, severní Ameriky, ale také zástupci Austrálie, Japonska, Jižní Koreje a Saudské Arábie. Za Národní technickou knihovnu (NTK) se konference účastnila PhDr. Petra Pejšová, která zde přednesla příspěvek na téma Free Licences and Creative Commons: A Powerful Tool for Open Access Publishing in Grey Literature a byla spoluautorem příspěvku Publishing Geodesy, Topography and Cartography Research via Invenio. Prezentace je přiložena ke zprávě. Plné texty příspěvku vyjdou ve sborníku, který je indexován Web of Science, v roce 2015. Konference se zabývala transformací organizace práce s šedou literaturou jak na základě technologického vývoje, tak v důsledku změny v oblasti publikování a licencování vědecké literatury, vlivu Open Access a otevírání vědeckých dat.

2. Časový průběh cesty

Pro cestu na konferenci bylo využito letecké spojení Praha – Washington.

Harmonogram služební cesty:

6. 12. 2014 – odlet z Prahy a přílet do Washingtonu
7. 12. 2011 – Schůze členů GreyNet
8. 12. 2011 – První den konference
9. 12. 2011 - Druhý den konference
10. 12. 2011 – odlet Washingtonu
11. 12. 2011 – přílet Prahy

3. Průběh navštívené akce/jednání

Před konferencí proběhla každoroční plenární schůze členů mezinárodní asociace GreyNet, jejímž členem je také NTK. Dr. Dominic Farace, ředitel GreyNetu, informoval o nové struktuře asociace, která vznikla na základě deklarace z Pisy. Nová struktura má čtyři pracovní výbory, kterými jsou Výbor pro výzkum a vývoj, Výbor pro open access, Výbor pro publikování a komunikaci a Výbor pro výchovu a vzdělávání. Dále předseda asociace GreyNet shrnul všechny významné události asociace v roce 2014, poděkoval členům asociace, programovému výboru a sponzorům za spolupráci. Slavnostně oznámil místo konání příštího ročníku konference, kterým bude Academy of Science v Amsterdamu. Na závěr předal cenu GreyNet Award 2014 za zásluhy v oblasti šedé literatury Kiyoshi Ikedovi z knihovny Japan Atomic Energy Agency (JAEA), který se významně angažuje ve shromažďování, organizování a šíření údajů a informací o jaderných nehodách, a to zejména o nehodě jaderné elektrárny Fukushima Daiichi.

Úvodní přednášky se ujala Roberta Shaffer z Library of Congress (USA). Hovořila o hodnotě šedé literatury. Zdůraznila, že máme moderní technologie, díky nimž k nám neustále proudí kvanta nových informací, ale nemáme čas tyto informace hodnotit. Doporučila změnit název z šedé literatury na stříbrnou literaturu. Použila k tomu příměr, že stříbro bylo platidlem v minulosti. A znalosti a informace jsou platidlem 21. století. Vyzdvihla význam šedé literatury ve všech disciplínách vědy a výzkumu. Šedá literatura je podle ní velmi flexibilní a zaměřena

na detaily.

Amanda Lawrence z Swinburne University of Technology (Austrálie) nabídla zajímavý pohled na hodnotu funkcí šedé literatury ve veřejné politice v Austrálii. Podle ní šedá literatura významným způsobem pomáhá pochopit a sdělovat problémy, vysvětluje benefity a identifikuje řešení. Pomáhá též nastolit změny v právu a nařízeních. Šedá literatura je vždy klíčovou částí vládní kampaně. Amanda uváděla příklad od politických pamfletů ze 17. století k veřejné debatě v politice dnešní doby. Klíčovými partnery jsou univerzity, vláda, komerční výzkum, veřejné výzkumné organizace a think-thanks skupiny. Dále se ptala, kde je evidence této šedé literatury? V roce 2013 provedli tři průzkumy a to mezi uživateli informací, organizacemi produkující šedou literaturu a organizacemi využívající šedou literaturu. Jako nejdůležitější byly označeny zprávy, dále články, návody, průvodce, recenze a datasety a konferenční příspěvky. V rámci průzkumu zjišťovali i to, zda mají organizace nějakou ochranu/způsob, jak identifikovat nefunkční odkazy. V Austrálii jsou velmi oblíbené tzv. „discussion papers“. Další zajímavostí je, že používají kódy pro různé druhy hodnocení.

June Crowe a Crystal Sherline z Information International Associates (USA) představily průzkum zabývající se průnikem kulturních studií s dalšími oblastmi zájmu v kolekci Homeland Defence nad Security Information Analysis Center (HDIAC). Kolekce obsahuje 210 tisíc dokumentů včetně velkého množství šedé literatury. Nyní mají již institucionální repozitář, který funguje v režimu open access. Ale prováděný průzkum byl pouze nad bibliografickými daty včetně klíčových slov a tematických oblastí. Výsledkem průzkumu je, že potřebují více detailní systém a zavedení taxonomie.

Gabriela Padeli a Stephanie Biagiony z Center on National Research (Itálie) představily zmapování komunity šedé literatury v Itálii. K průzkumu použili vyhledávač Google. V Itálii existuje sedm různých typů producentů šedé literatury. Mimo akademii se zabývá šedou literaturou také veřejný sektor, soukromý sektor a další. Nejaktivnější komunity jsou z oblasti životního prostředí, zdraví, historie a ženy. Životní prostředí má pouze 21% materiálů v databázích či katalozích. U zdravotnictví je to pouze 16%. U historie 19% a zcela chybí charitativní organizace. Nejpoužívanější formáty jsou HTML a PDF. Dalším zjištěním v průzkumu bylo, že v databázích často chybí obsah a je dostupný pouze popis.

Genevieve Podleski z Federal Reserve Bank od St. Louis (USA) použila pro název své prezentace Odstíny šedi. Na příkladu budování institucionálního repozitáře „Fraser“, který je zaměřen na ekonomické, bankovní a politické dokumenty, představila různé typy šedé literatury. Hovořila o procesu tvorby repozitáře, zejména o tom, jak hledali vhodný metadatový formát. Začali s Dublin Core, ale byl pro jejich popis příliš široký, mnoho elementů jim přímo nepasovalo a z jejich pohledu byla prezentace jednotek chudá. Pak zkoušeli Mods, který jim vyhovoval, protože je více blízký knihovnickým formátům, dovoluje implementaci jak Dublin Core tak Marcu. Ale stále i tento formát jim zcela nevyhovoval, tak si nakonec vytvořili vlastní.

Bertrum MacDonald z Dalhousie University (Kanada) vystoupil s příspěvkem na téma, jak šedá literatura informuje politiky a osoby s rozhodovací pravomocí? Prezentace byla postavena na příkladu hydraulického štěpení. V komunikaci mezi vědci a politiky je „dlouhý most“, přes který nikdo nechodí. MacDonald si kladl otázku, kdo mají být ti, kdo zajistí přenos informací přes most? Mají to být informační a znalostní zprostředkovatelé (Information and Knowledge Brokers). Jaké jsou nástroje ke komunikaci? Stručné přehledy politiky a (Policy Brief), šedá literatura. Je nutné překlenout bariéry, které most představuje, pomocí vybraných typů šedé literatury jako jsou zápisy z jednání, technické zprávy a sociální

média.

Stupeň otevřenosti šedé literatury v institucionálních repozitářích bylo téma Joachima Schöpfela z University of Lille (Francie). Ve Francii mají problém s oddělením zpráv a pracovních materiálů (working papers). Nejvíce mají v repozitářích článků a vysokoškolských kvalifikačních prací a naopak nejméně patentů a datasetů. Mají v repozitářích 80% plných textů. Zjišťovali otevřenost podle typu dokumentu. Nejotevřenější jsou repozitáře VŠKP a pracovních materiálů. Restriktivní přístup mají především PhD VŠKP, které mají ambice být vydané knižně. Institucionální repozitáře jsou využívány jako nástroj evaluace a stále je v nich více metadat než plných textů. Doporučení jak vylepšit přístup k šedé literatuře. Označit v metadatech jasně typ dokumentu, povolit prohlížení a prohledávání podle typu dokumentu, uvést dostupnost nebo omezení přístupu ke každému konkrétnímu dokumentu, podporovat uložení metadat společně s plným textem, rozlišovat různé typy dokumentů.

Dobrica Savič představil Pisa declaration. Následovalo krátké představení 16 posterů a poster sekce.

Júlia Gelfald z University of California (USA) hovořila o migraci šedé literatury na šedá data. To je spojeno s cloudovými technologiemi. Role knihoven vidí ve vyhledávání dat, nastavení dle potřeb uživatelů, zapojení do vyhledávacích strategií, vedení a podpoře výzkumu. Z toho vyplývá potřeba vzniku datových repozitářů, data managementu a ochrany a dlouhodobého uložení dat.

Marnix van Brechum z data Archiving and Networked Services (Nizozemí) hovořil o nejznámějším evropském datovém repozitáři DANS, který provozuje Královská nizozemská akademie věd. DANS používá elektronicky archivační systém EASY a je součástí brány k vědeckým informacím v Nizozemí NARCIS. V systému EASY jsou ukládány datasety především ze sociálních a humanitních věd. Jedná se o certifikované LTP úložiště. Úroveň spolupráce je s každou organizací nastavována dle jejích potřeb a možností. ***Heslo: otevřené pokud je to možné, uzavřené pokud je to nutné.*** Od prosince 2014 jsou v DANS implementovány tři nové kategorie přístupu open access CC0, open access pro registrované uživatele a též je možné vložit časové embargo. Šedou literaturu v systému Easy představují především archeologické zprávy, publikace související s vědeckými daty a datová dokumentace.

Kiyoshi Ikeda z Japan Atomic Energy Agency (Japonsko) představil označování a využití číselných dat dostupných na internetu na příkladu archivu jaderné katastrofy ve Fukušimě. Číselná data začali shromažďovat z internetu v roce 2013. Těžko se identifikuje jejich existence. Číselná data mají velice různé struktury od PDF po "surová" data. V metadatech často není popsáno, že dokument obsahuje číselná data. Pro označení dat použily jak řízené slovníky IAEA thesaurus a Inspect thesaurus, tak volně tvořena klíčová slova. Do metadatového formátu přidali element, který informuje o existenci číselných dat a element, kam se vkládá termín z řízeného slovníku (případně volně tvořené klíčové slovo).

<http://dspace.jaea.go.jp>

Paola De Castro z Istituto Superiore di Sanita (Itálie) hovořila o posunu k open access publikování vědeckých dat z lékařského výzkumu. Východiskem je soustředit se na strukturu dat, digitální data, principy open access publikování a dobrou praxi v šedé literatuře. Obecně trendy od roku 2000 ukazují uvědomění si hodnoty nepublikovaných částí výzkumu. Identifikovanými výhodami sdílení informací v lékařství jsou návratnost investic, osvěta,

zlepšení povědomí, možnost podílet se globálně na zlepšení zdraví a vytvoření důvěry v lékařský výzkum. U existujících znalostí je v současnosti kladen důraz na kvalitu, zajištění přístupu a propojování publikací s daty. Do budoucnosti mají vizi zapojení šedé literatury do kariérního růstu, hodnocení institucí a při přidělování financí.

Grey Guide představil Dominic Farace ředitel mezinárodní organizace GreyNet Internationale (Nizozemí). Digitální repozitář Grey Guide vznikl ve spolupráci organizací GreyNet, ISTI-CNR Italy a INIST- CNRS France. Provozovatelem je ISTI-CNR Italy. Grey Guide slouží k ukládání návodů, průvodců a dobrých praxí z šedé literatury stejně jako pro kolekce GreyNetu: osoby, organizace, abstrakty apod.

<http://greyguide.isti.cnr.it/>

Grey Lit Tutoriels představily Rachel Smiley, Sarah Davis a Debbie Rabina z Pratt Institute (USA). Webové stránky informující o tom, co je šedá literatura. Všichni účastníci konference dostali dotazníky s prosbou, aby hodnotili současný stav stránek a doporučili vylepšení.

<https://greylittutorials.wordpress.com/category/grey-literature/>

Poslední vystoupil Joachim Schöpfel z University of Lille (Francie) s příspěvkem o publikování a sdílení šedé literatury. Zdůraznil potřebu větší osvěty mezi vědci, pedagogy a profesionály. Zvýšit vliv a dosah v sociálních médiích. Motivovat další skupiny, aby se přidaly ke komunitě šedé literatury.

4. Závěry/shrnutí

Na konferenci byl za NTK přednesen příspěvek Free Licences and Creative Commons: A Powerful Tool for Open Access Publishing in Grey Literature. Na jeho základě se rozvinula diskuse o využívání licencí Creative Commons též v komunitě pro šedou literaturu. Jejím výsledkem bylo, že PhDr. Petra Pejšová pošle návrh implementace Creative Commons do metadatového formátu databáze Grey guide.

Rok 2014 byl významným rokem transformace mezinárodní asociace GreyNet International. Byl spuštěn repozitář Grey Guide pro ukládání dobré praxe v oblasti šedé literatury. Byla vydána Pisa Declaration definující politiku rozvoje zdrojů šedé literatury. PhDr. Petra Pejšová byla požádána o její překlad do českého jazyka a šíření v České republice. Vznikla nová struktura asociace GreyNet. Vedle programového výboru pro mezinárodní konferenci vznikly další čtyři pracovní výbory pro výzkum a vývoj, open access, publikování a komunikaci a výchovu a vzdělávání.

Tvůrci portálu pro vzdělávání o šedé literatuře Grey Lit Tutoriels požádali o propojení s dalšími vysokými školami v různých zemích. Nabídka s kontakty bude předána na Ústav Informačních studií UK a Kabinet informačních studií a knihovnictví MU.

V roce 2015 se bude 17. ročník mezinárodní konference k šedé literatuře konat v holandské Akademii věd v Amsterdamu.

5. Dokumentace

Abstrakty jsou dostupné z

<http://greyguide.isti.cnr.it/listtitoli.php?authority=GLConference&collection=GL16&langver=en&RighePag=100>

V příloze je prezentace příspěvku Free Licences and Creative Commons: A Powerful Tool for Open Access Publishing in Grey Literature

6. Anotace

Sixteenth International Conference on Grey Literature (GL16), Library of Congress, Washington - USA, 6. - 11. 12. 2014. Za NTK se konference zúčastnila PhDr. Petra Pejšová z oddělení 46, která přednesla příspěvek na téma Free Licences and Creative Commons: A Powerful Tool for Open Access Publishing in Grey Literature a byla spoluautorem příspěvku Publishing Geodesy, Topography and Cartography Research via Invenio. Konference se zabývala transformací organizace práce s šedou literaturou jak na základě technologického vývoje, tak v důsledku změny v oblasti publikování a licencování vědecké literatury, vlivu Open Access a otevírání vědeckých dat.